De ce suferim din dragoste?

Interviu cu monahul Savatie (Bastovoi) realizat de Alina Grigorascenco în cadrul emisiunii „Miracol şi credinţa” la radio „Antena C”.

— Dragostea e un sentiment pe care îl trăieşte orice tânăr. Dar de multe ori acest sentiment provoacă suferinţe. Cum să ne protejăm de rănile săgeţilor lui Cupidon?

— Dragostea nu numai că este un sentiment pe care-l trăieşte orice om, ci am putea spune că ea este însăşi viaţa şi scopul vieţii. Depinde în ce fel înţelegem noi dragostea. Pentru că există mai multe definiţii ale acestui sentiment. Fiecare popor, cultura, au definit-o din punctul lor de vedere. În înţelesul obişnuit, deja consacrat, dragostea este relaţia dintre bărbat şi femeie, care de cele mai multe ori se limitează la una trupească. Aici am putea opune o atitudine pe care o numim moralista, adică dragostea la nivel de suflet, spirituală – platonica şi dragostea afrodiziaca, adică trupească.

Orientalii au o carte despre dragoste care se numeşte „Kama-sutra”. Această carte cuprinde şi descrie poziţii ale corpului prin care se poate obţine maximum de plăcere trupească, denumită orgasm în psihanaliza, psihiatrie şi în limbajul uzual. Acestei cărţi noi, creştinii, îi opunem altă carte a dragostei – Evanghelia. Dumnezeu însuşi este dragoste – spune apostolul şi evanghelistul Ioan. Dumnezeu este iubire.

De ce dar apare această suferinţă dincolo de plăcerea, bucuria întâlnirii dintre bărbat şi femeie, care prin unirea lor se fac un trup, după cuvântul lui Dumnezeu. Însuşi Dumnezeu a sădit în trupurile noastre această pornire a unora către alţii – bărbatul către femeie şi femeia către bărbat. Care este o tendinţă şi o atracţie firească.

Dar de multe ori această lege a firii este încălcată prin homosexualitate la bărbaţi sau lesbianism la femei. Adresându-se romanilor, apostolul Pavel le spune că au schimbat pe Dumnezeul Cel nestricăcios şi s-au închinat făpturii stricăcioase. Ce înseamnă asta?

Avem această situaţie atunci când omul, uitând pe Dumnezeu, îşi face din persoană iubită idol – un înlocuitor al lui Dumnezeu. Atunci când toate aspiraţiile, toate ideile sale despre bine şi frumos, el le investeşte în această persoană iubită şi mai târziu nici nu le poate vedea altfel decât prin această persoană.

Lucrurile sunt bune şi frumoase atâta vreme cât relaţia lor este

reciprocă. Dar în momentul despărţirii omul suporta un mare şoc. Viaţa lui se goleşte de ceea ce a avut el mai important. Pentru că aici are loc un transfer de personalitate. Eul se deplasează şi devine tu, tu devine eu. De altfel, cum spune şi apostolul Pavel: „căci odată căsătoriţi trupurile voastre nu va mai aparţin, ci trupul bărbatului este al femeii şi trupul femeii este al bărbatului". Pentru a evita această suferinţă firească şi după cum vedem, uşor de explicat, atitudinea noastră trebuie să fie foarte corectă, înlăturând excesele. Deoarece orice exces presupune necunoscutul. Orice exces este un risc…

Cum poţi să eviţi excesul atunci când eşti îndrăgostit. Aceasta ar presupune un control asupra sentimentelor, or, când se îndrăgosteşte, omul adesea pierde acest control.

Noi spunem că inima este oarbă, dragostea este oarbă. Însăşi apariţia acestui sentiment este excesul despre care vorbesc. Acest sentiment, pe care ne-am obişnuit să-l numim aşa, nu este, de cele mai multe ori, însăşi dragostea. Atunci când Eminescu spune că este „un instinct atât de van, ce le vine şi la păsări de vreo două ori pe an", el nu greşeşte deloc, chiar dacă el însuşi era prada acestui sentiment.

A spus-o într-un acces de luciditate?

A spus-o mai degrabă într-un acces de misoginism. Se vede că suferea mult de pe urma relaţiei sale cu Veronica Micle, care la rândul ei era căsătorită, şi nu-l avea numai pe Eminescu drept amant. De multe ori întâlnim la romantici aceste excese de misoginism, care nu sunt deloc luciditate şi care nu sunt deloc înţelepciune. De ce?

Spre deosebire de această atitudine a romanticilor, pe care o găsim şi la Schopenhauier, la Nietzshe, la mulţi alţi filosofi – de diminuare a rolului şi a însemnătăţii femeii (ei înşişi fiind, în acelaşi timp, nişte desfrânaţi), în ortodoxie nu exista această atitudine faţă de femeie, chiar dacă există călugărie.

Misoginismul, dispreţul faţă de femei, este un păcat care strigă la cer. Atunci când diminuam sau înjosim făptura lui Dumnezeu, zidirea mâinilor Lui, pe motiv că este femeie, noi ne ridicăm împotriva a însăşi Făcătorului şi prin aceasta arătăm ca Dumnezeu a comis o eroare şi a creat o făptură imperfectă.

Femeia nu este mai puţin perfectă decât bărbatul. Noi învăţăm doar atât – că femeia are o voinţă mai slabă decât bărbatul. În Noul Testament Mântuitorul Hristos o recuperează pe Eva cea căzută, prin care a pătruns păcatul în lume şi o ridică la demnitatea care o poate

întrece pe cea a bărbatului.

Uitaţi-vă cine este primul om care-l întâmpina pe Hristos după înviere – este chiar Maria Magdalena, desfrânata despre care aflam din Evanghelie. Ea este primul om care vede cea mai mare minune din istoria Universului – mininea învierii lui Hristos, prin care tot neamul omenesc a înviat şi a fost restabilit.

Spre deosebire de acest fel de a vedea şi a înţelege femeia, exista asceza, monahismul oriental – cel budist sau krisnait, care cultivă iarăşi o atitudine dispreţuitoare faţă de femeie şi faţă de actul trupesc.

Repetam ca în ortodoxie, chiar dacă se presupune asceza şi se recomandă, deoarece însuşi apostolul Pavel, atunci când da sfaturi celor căsătoriţi, spune „fraţilor, iată vremea s-a scurtat, cei căsătoriţi să fie ca şi cei necăsătoriţi", aceasta nu se face din dezgustul faţă de femeie. În canoanele apostolice şi la Vasile cel Mare se prevede caterisirea preoţilor care se îngreţoşează de femeile lor pe motiv de falsă evlavie, „căci Dumnezeu a făcut femeie şi bărbat" se spune acolo.

Uitaţi-vă o atitudine corectă şi umană, dacă vreţi, spre deosebire de alte moduri de asceză care au fost şi la grecii antici – şi Aristotel a fost un timp ascet… Deci iată un mod de a evita suferinţa – prin asceză. Dar el nu este întotdeauna pe măsură şi în puterea tuturor. Însuşi Hristos când a fost întrebat a spus – cel care poate încăpea, să încapă.

Dacă una din metodele de a evita suferinţă în dragoste este monahismul – dar nu oricine ar fi în stare să aleagă această cale – logic ar fi să presupunem că altă variantă este căsătoria? Este oare căsătoria, cea bazată pe principii creştine, o garanţie a faptului că vom fi protejaţi de suferinţe?

Despre aceasta, iarăşi apostolul Pavel spune foarte bine… Vedeţi, la întrebările cele mai subtile şi curioase Biblia are întotdeauna răspuns. Şi un răspuns cel puţin interesant. Apostolul Pavel spune aşa: „Recomand şi bine este să fiţi ca mine" – adică feciorelnici, necăsătoriţi. „Dar celor care nu pot – să se căsătorească. Însă acestora zic că vor avea suferinţă în trupurile lor". La ce se referă ap. Pavel? Tot el în altă parte explică: „căci cel căsătorit cauta să facă voia femeii, iar cel necăsătorit face voia lui Dumnezeu" Tot aşa se spune şi despre femei, adică vor face voia bărbatului.

Aşadar, cum poate să aibă suferinţă în trup, după ce se afla într-o relaţie binecuvântată de Dumnezeu, prin taina cununiei de către Biserica, deci este în afara desfrânării, în afara păcatului despre care

Biserica învaţă că el singur este cauza suferinţelor noastre. De unde dar această suferinţă în trupurile celor căsătoriţi?

Răspunsul e simplu. Atunci când lumea se căsătoreşte, nu ştie ce jug îşi ia. De aceea, când alegem căsătoria noi de fapt ne luăm o povară mult mai grea decât călugăria, dacă ar fi să ţinem cont de poruncile evanghelice şi dacă ar fi să nu ne abatem de la scopul nostru – singurul scop al creştinului şi al oricărui om – cel al mântuirii şi al întâlnirii cu Dumnezeu. Când Apostolul spune: „cei căsătoriţi să fie ca şi cei necăsătoriţi", la asta se referă.

În primul rând, anul bisericesc are foarte multe zile oprite [relaţiilor intime] – posturi, sărbători. Ar fi mai mult de 200 de zile pe an. În afară de aceasta se interzic relaţiile în perioada alăptării, începând de la momentul zămislirii. Din clipa în care femeia a aflat că este însărcinată, relaţiile sunt oprite. Până după încheierea perioadei de alăptare.

Foarte mulţi dintre oamenii sau tinerii care, deşi umbla la biserică, se vor ortodocşi, totuşi, nu îndeplinesc această restricţie, deloc neînsemnata, a Bisericii. În afară de aceasta, este evident că orice metodă de contracepţie este exclusă şi condamnată – avem exemplul lui Onan, cel care luând de nevastă pe văduva fratelui său, şi-a aruncat sămânţă pe pământ, pentru a evita zămislirea şi a fost omorât de Dumnezeu. Acest păcat este aspru condamnat. Nu mai vorbim de alt păcat care este avortul, sau spirală, care este şi ea un avort… mai timpuriu, aşa o prezintă şi medicii, fiindcă spirala distruge ovulul deja fecundat, atunci când zămislirea a avut loc şi se elimină practic un embrion, pur şi simplu mai mic decât cel de 2 sau 3 luni, eliminat prin operaţie chirurgicală.

Trebuie să ne înspăimânte această situaţie, când femeia se face stăpâna a corpului său, în sens rău. În situaţia când Dumnezeu ne spune că tu însuti nu poţi face un fir de păr alb sau negru, să ne dăm seama cât de mare este păcatul când noi singuri ne distrugem trupurile noastre şi a altora, nu dăm şansa la viaţa pruncilor care ar fi putut să se nască, căci pentru aceasta a lăsat Dumnezeu relaţia binecuvântată între femeie şi bărbat. Şi atunci când spunem că vrem să ne căsătorim pentru a prelungi spiţa neamului omenesc şi anume de asta nu ne călugărim, atunci să urmăm acestui gând şi nicidecum altfel.

Iulius Evola, un eseist italian, observa un lucru în cartea sa „Metafizica sexului": toţi spun că zămislirea este pentru a prelungi

neamul omenesc, dar cât de mare este spaima tinerei fete sau femei de a rămâne gravidă". Deci, altul este scopul – satisfacerea poftei trupeşti celei mai joase. Şi anume astfel ajungem să înjosim femeia – când ea devine un instrument al satisfacerii acestei pofte.

Aici suntem puşi în faţa celui mai aprig misoginism, nu în cazul ascezei şi al călugăriei. Să luăm relaţia trupească dintre un bărbat şi o femeie, dintre doi tineri. Adeseori toată dragostea lor se risipeşte degrabă. Şi unul şi altul se îndreaptă către alt partener şi aşa la nesfârşit. Ce a iubit el sau ea la omul respectiv? Atunci când urmează plânsete, disperare, sinucideri, suferinţe, despre care vorbim, despre care se cântă în cântecele pentru tineri, se scriu poezii, se fac picturi, piese de teatru, unde dispare acea dragoste?

Acest fapt este ridicat la nivel de mare dramă a umanităţii. Să vedem ce se afla în spatele acestei drame? Cu adevărat iubirea unei persoane faţă de alta? Sau aspiraţiile şi tendinţa către satisfacerea necesităţilor trupeşti? Vedem că nici căsătoria nu numai că nu ne scuteşte de suferinţa pe care le avem în afara ei, ci uneori o poate agrava. Totuşi, această suferinţă doar în căsătorie poate fi evitată, în afara ei nicicum. Nu trebuie să uităm că scopul, frumuseţea şi rostul ei consta în a da naştere unor noi făpturi, oameni pe care atât tatăl, cât şi mama trebuie să-i educe, să-i crească. Şi atunci, iubirea este factorul principal, piatra de temelie pe care de zideşte familia. Evident, atunci această suferinţă este omisă. Timpul pe care cei căsătoriţi şi-l acorda unii altora are şi el o însemnătate foarte mare. Tot apostolul Pavel spune: cei căsătoriţi să nu se despartă pentru mult timp unii de alţii, pentru a nu da prilej de suferinţă, prilej de desfrânare.

Părinte, este interesant ceea ce spuneţi, dar cred că mulţi dintre tinerii de azi înclina spre alte concepţii despre viaţa în familie. Cel puţin există o concepţie mai mult sau mai puţin generală, potrivit căreia sexul ocupa un loc important în familia modernă. Chiar conform opiniei specialiştilor multe familii se destrama din cauza incompatibilităţii sexuale.

Tocmai ceea ce am spus până acum. Asceza ortodoxă vine să evite chiar acest lucru. Da, până la un punct distracţiile şi vorbele de alint ne pot oarecum sustrage tumultului şi greutăţilor acestei vieţi. Emil Cioran spunea că orgasmul este supremă stare şi singura care îl poate smulge gândului morţii, spaimei şi haosului morţii. Tantrism prostesc.

Dar haideţi să ne uităm treaz la lucruri. Da, este bine până la un punct, dar nu întotdeauna suntem tineri, nu întotdeauna suntem sănătoşi. De ce să nu presupunem întâmplarea tristă în care nevasta sau soţul nimereşte într-un accident şi jumătate de an trebuie să stea la pat. Anume în această situaţie, dacă soţii trăiesc într-un regim tumultuos al relaţiilor trupeşti, vor apărea certurile. De ce să uităm că există boli atât femeieşti, cât şi bărbăteşti, care pot interveni pe neaşteptate – fie impotenta la bărbaţi sau cancer sau oricare alta boală la femei. De ce aceşti oameni ar trebui să se despartă? De ce trebuie să aducă atunci în viaţa lor pe altcineva mai tânăr, mai sănătos, de ce trebuie să sufere copiii de pe urma acestei triste întâmplări, de care nimeni nu este protejat?

Iată de ce avem nevoie să îndreptam sentimentele şi relaţiile noastre în sferă care este eternă, veşnică, unde iubirea este nestrâmtorată de factorii exteriori, unde nimic nu o poate strâmtora şi schimba – nici bătrâneţea, nici boala, nici despărţirea. Despre aceasta ne învaţă Hristos în Biserica Ortodoxă.

Cum e posibilă o asemenea performanţă în familia modernă? Cum să stimulăm nu dragostea firească ci pe cea duhovnicească în relaţiile dintre soţ şi soţie?

Noi, oamenii, suntem foarte mici la suflet. Dar Cel ce ne-a creat ştiind de micimea noastră şi ştiind că nimic nu facem gratuit şi fără scop, recomandându-ne să nu ne pierdem viaţa în plăceri trupeşti, ne oferă în schimb alte plăceri – mai mari şi mai superioare – cele duhovniceşti.

Atunci când renunţăm la plăcerile şi îmbrăţişările trupeşti noi nu facem un sacrificiu. Noi de fapt obţinem în schimb o plăcere şi mai mare – pe care o primim în scurtă vreme după îndreptarea noastră. Desigur nu atât de scurtă ca în yoga sau alte curente disciplinare (zâmbeşte).

Întâlnirea cu Dumnezeu poate fi bruscă şi spontană. Despre aceasta avem pilde şi în Pateric. Un frate căzuse şi vine la părinte, la stareţ, şi-i spune: avva am căzut, dă-mi trei ani ca să mă pocăiesc. El zice: e mult, fiule. „Atunci cât – unul?" „E mult, fiule". „Patruzeci de zile?" „E mult, fiule. Dacă te pocăieşti cu adevărat, Dumnezeu în trei zile poate ierta păcatul tău".

Deci, să nu-L uităm pe acest Dumnezeu al nostru care ştie să ierte neputinţele noastre într-un timp atât de scurt, să ne scutească de

urmările faptelor noastre urâte. Căci El a zis: Cel care-şi va lua crucea şi-mi va urma mie, va căpăta răsplata nu numai în viaţa de dincolo ci o va simţi şi aici pe pământ. Aici pe pământ răsplata consta anume în echilibrul sufletesc, liniştea, pacea şi iubirea, pe care doar Dumnezeu, Cel care este iubirea însăşi, o poate da, nu numai nouă, ci şi apropiaţilor, semenilor noştri, pe care-i iubim.

Căci spune prorocul – multe poate rugăciunea dreptului înaintea Domnului. Deci, îndreptându-ne noi înşine viaţa vom avea trecere şi îndrăzneala la Dumnezeu să cerem pace, dragoste şi iubire, nu doar pentru cei pe care-i iubim, ci chiar şi pentru duşmanii noştri, după cum avem poruncă. Şi astfel să contribuim la restabilirea armoniei şi a dragostei pe care a avut-o şi a pierdut-o Adam.